

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060105

DOM
2023-05-12
Stockholm

Mål nr
P 3515-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-03-03 i mål nr P 3863-21,
se bilaga A

PARTER

Klagande

Serviceförvaltningen transport i Kalmar kommun

Ombud: O. H.

Motpart

1. Samhällsbyggnadsnämnden i Kalmar kommun
Box 611
391 26 Kalmar
2. P. G.
3. V. K.
4. J. H.
5. S. L.
6. B. S.
7. A. S.

Dok.Id 1929267

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

8. E. S.

SAKEN

Bygglov för upplag på fastigheten X och Y i Kalmar kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Samhällsbyggnadsnämnden i Kalmar kommuns beslut den 25 mars 2021, § 59, dnr SBN 2021/0036, om beviljat bygglov för upplag och startbesked. _____

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Serviceförvaltningen transport i Kalmar kommun (Serviceförvaltningen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och fastställa beslutet om bygglov.

J. H. , P. G. och S. L. har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Samhällsbyggnadsnämnden i Kalmar kommun (nämnden), **V. K. , B. S. , A. S.** och **E. S.** har beretts tillfälle att yttra sig men inte hörts av.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Serviceförvaltningen har vidhållit vad som tidigare anförts och tillagt bl.a. följande. Det ifrågasätts inte att jordbruksmarken som behöver tas i anspråk kan anses som bruksvärd. Jordbruksmarken uppgår dock endast till 1 hektar av planerat verksamhetsområde om 4,5 hektar. Mark- och miljödomstolen har tolkat begreppet väsentligt samhällsintresse för snävt. Uppräkningen av exempel i förarbetena är inte uttömmande. Den planerade verksamheten är väl placerad och närliggande såväl bostäder som tekniska försörjningssystem. Anläggningen är också en förutsättning för att kommunens verksamhet ska kunna bedrivas i enlighet med 1 kap. 1 § första stycket 5 och 2 kap. 5 § miljöbalken. Av den översiktsplan som nu är ute för granskning framgår att kommunen markerat det aktuella området som verksamhetsområde. En central samordning av avfallsmassorna vid föreslagen plats innebär ökad återvinning från kommunens projekt och minskade kostnader för transporter. Beräknat på en masshantering om 60 000 ton massor per år skulle vald placering – jämfört med de av de alternativa lokaliseringarna som är belägna ca 10 kilometer längre bort – innebära färre transporter resulterande i en besparing om 3,1 miljoner kronor och minskade koldioxidutsläpp om 58 ton per år. Anläggningen är således till uppenbar nytta för kommunens invånare och bra för miljön.

J. H. har vidhållit vad som tidigare anförts och tillagt bl.a. följande. I översiktsplanen som är ute för granskning har det aktuella området plötsligt ändrats till utredningsområde för verksamheter, vilket sannolikt hör ihop med prövningen av detta mål. Oavsett detta är det den gällande översiktsplanen som ska ligga till grund för bedömningen.

P. G. har vidhållit vad som tidigare anförts och tillagt bl.a. följande. Marken som ska tas i anspråk utgör åkermark. Det har inte motbevisats att föroreningar i asfalt kan lösas upp vid ett upplag och rinna ut i naturen vilket innebär en miljöfara. Även om anläggningen medför ekonomisk nytta för kommunens invånare och är bra för miljön innebär en förlust av åkermark att import måste ske från andra länder vilket i sin tur leder till ökade kostnader och utsläpp.

P. G. har som bevisning lämnat in ett foto.

S. L. har vidhållit vad som tidigare anförts och tillagt bl.a. följande. Marken som upplaget ska placeras på utgörs av bördig jordbruksmark vilket framgår dels av jordanalyser i markkarteringen, dels av foton och videoklipp.

S. L. har som bevisning lämnat in foton och ett videoklipp.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i underinstansernas bedömning att marken som ska tas i anspråk utgör brukningsvärd jordbruksmark. Serviceförvaltningen har inte motsatt sig en sådan bedömning. Frågan är om det finns skäl att tillåta ianspråktagande av marken.

För att anläggningen ska tillåtas på den aktuella marken krävs att anläggningen behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och att detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk, 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 4 § i den

upphävda lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. Av förarbetena till den lagen framgår att sådana samhällsintressen t.ex. kan vara bostadsförsörjningsbehovet, intresset att kunna lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra, att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem samt att säkerställa viktiga rekreationsintressen (se prop. 1985/86:3 s. 53). Uppräkningen är inte uttömmande. Enligt Mark- och miljööverdomstolen är anläggningens syfte att tillskapa ett lämpligt tekniskt försörjningssystem som kommer leda till en förbättring av kommunens avfallshantering. En sådan förbättring är något som kommer resultera i både resurseffektiva och ekonomiska vinster för kommunen och dess invånare. Anläggningen anses därför tillgodose ett sådant väsentligt samhällsintresse som avses i 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken.

I fråga om vad Serviceförvaltningen visat beträffande att behovet inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk gör Mark- och miljööverdomstolen följande bedömning. I förarbetena framgår att med uttrycket "tillfredsställande" avses att lokaliseringen av exploateringsföretaget ska vara fullt godtagbar från samhällssynpunkt. Däri inryms att den alternativa lokaliseringen ska vara tekniskt och funktionellt lämplig samt ekonomisk rimlig (se prop. 1985/86:3 s. 158). Av lokaliseringsutredningen framgår att flertalet alternativa lokaliseringar har undersökts och skälen till att de inte bedömts lämpliga för anläggningen. Vidare framgår att den valda platsen är bäst lämpad med hänsyn till läge (närhet till Kalmar tätort där det huvudsakliga avfallet uppstår och till Serviceförvaltningens maskin- och serviceanläggning), påverkan på omgivningen (området är redan påverkat av avfallsverksamhet och bullersatt på grund av flygplats), ekonomiska aspekter (kortare transportsträckor) och begränsad yta som behöver tas i anspråk (en hektar). Den valda platsen är inte utpekad för ansökt verksamhet i gällande översiktsplan, laga kraft 2014, utan ingår i ett regionalt intresseområde för framtida triangeltrafik. Mark- och miljööverdomstolen noterar vidare att en verksamhet på den valda platsen överensstämmer med den översiktsplan som nu är ute för granskning i vilken området utpekats som utredningsområde för verksamheter. En översiktsplan är inte bindande och den sist nämnda planen är ännu inte antagen, men den visar kommunens pågående planering för platsen. Enligt Mark- och miljööverdomstolen är utredningen tillräcklig

för att det ska anses klarlagt att behovet av anläggningen inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Den ansökta åtgärden strider således inte mot 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken. Den uppfyller även i övrigt kraven för beviljande av bygglov i 9 kap. 31 § plan- och bygglagen (2010:900). Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och nämndens beslut om beviljat bygglov samt startbesked ska fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Mikael Hagelroth, referent, tekniska rådet Inger Holmqvist samt hovrättsrådet Henrik Jonsson.

Föredraganden har varit Fanny Larsson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-03-03
meddelad i
Växjö

Mål nr P 3863-21

PARTER

Klagande

Kalmar kommun, Serviceförvaltningen transport

Att: P. H.

Ombud: M. B.

Ombud: O. H.

Motpart

1. Kalmar kommun, Samhällsbyggnadsnämnden
Box 611
391 26 Kalmar

2. P. G.

3. J. H.

4. V. K.

5. S. L.

6. B. S.

7. A. S.

8. E. S.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut den 7 juli 2021 i ärende nr 403-3955-2021, se bilaga 1

SAKEN

Bygglov för upplag på fastigheten X och Y i Kalmar kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Samhällsbyggnadsnämnden i Kalmar kommun (nämnden) beslutade den 25 mars 2021, § 59, att bevilja bygglov för upplag för masshantering på fastigheterna X och Y. Beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Kalmar län (länsstyrelsen) som i beslut den 7 juli 2021, dnr 403-3955-2021, upphävde nämndens beslut.

Serviceförvaltningen transport i Kalmar kommun har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Serviceförvaltningen transport i Kalmar kommun (Serviceförvaltningen) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut och fastställa nämndens beslut om bygglov. Serviceförvaltningen har även yrkat att syn ska hållas på platsen. Till stöd för sina yrkanden har Serviceförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Nämndens beslut är förenligt med både 3 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), MB, och plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Befintlig och planerad återvinningsverksamhet används av Serviceförvaltningen och utgör en central nod för masshantering i Kalmar kommun. Återvinningsverksamheten, som innefattar mottagande och bearbetning av icke-farligt avfall, är en förutsättning för att exploatering, avhjälpande av översvämningsskador och vattenläckor på dricksvattennätet samt mindre entreprenader inom Kalmar kommun ska kunna utföras på ett effektivt och miljövänligt sätt. Det är kommunala funktioner som är av stor betydelse för kommunens invånare. Det är uppenbart att en anläggning som innebär att detta arbete kan bedrivas mer miljövänligt och mer kostnadseffektivt också fyller ett väsentligt samhällsintresse. Bygglovsansökan har föregåtts av en noggrann lokaliseringsutredning. Det har inte bedömts möjligt att tillgodose behovet genom att ta annan mark i anspråk.

Bakgrund

Kalmar kommun bedriver många olika entreprenader inom vilka överskottsmassor uppstår dagligen. Merparten av dessa massor kan återvinnas. Efter att entreprenaden – vilken ofta är av mindre omfattning, t.ex. åtgärdande av en översvämningsskada eller vattenläckor på dricksvattennätet, mindre schakter vid lekplatser eller parker – avvecklas arbetsplatsen och massorna transporteras bort. Lagring och sortering av massor på arbetsplatsen är sällan möjligt med hänsyn till platsbrist, närhet till närboende eller andra närliggande verksamheter som skolor och affärer.

För att hantera massorna på ett effektivt sätt har Serviceförvaltningen utvecklat en central nod för hantering av överskottsmassor. Det är denna verksamhet som bedrivs i Elverslösa. En central nod för schaktmassor innebär att återanvändbara schaktmassor från kommunens olika projekt kan transporteras till en central plats, varefter massorna kontrolleras, sorteras och lagras i väntan på att återvinnas inom något av kommunens markprojekt. Genom att samordna masshanteringen med hjälp av en nod begränsas mängden återanvändbara schaktmassor som transporteras ut från Kalmar till externa mottagare. Elverslösa är strategiskt lokaliserad i förhållande till Kalmar stad och avsättningsområdet för massorna. Det innebär en ökad återvinning inom kommunens olika projekt, att mindre utbrutet bergmaterial behöver användas samt färre och kortare transporter.

Utan en central nod måste massorna i stället transporteras till externa avfallsmottagare. Beroende på mängder kan det bli aktuellt att nyttja ett flertal olika externa avfallsmottagare. Möjligheten till samordning förloras, transportavstånden ökar och kostnader för kommunens projekt stiger. Verksamheten vid noden i Elverslösa är därför en mycket viktig del i Kalmar kommuns arbete med att uppnå målen om ökad återvinning och målen om minskade luftutsläpp från transporter. Kalmar kommun söker ständigt att begränsa mängden avfallstransporter, tippavgifter och mängden ändliga resurser som behöver nyttjas. Vid sidan av de miljömässiga fördelarna innebär det lägre kostnader för kommunens projekt. En central hantering av schaktmassor innebär även en effektiv kontroll jämfört med om att massorna transporteras till ett flertal, ibland mindre, avfallsmottagare. Utan en central nod för schaktmassor

finns det en risk att samhällsutvecklingen bromsar in på grund av att det rent praktiskt blir svårt att hantera de massor som uppkommer i samband med exploateringsprojekt samt att exploatering fördröjas.

En kommunal aktör som nyttjar Elverslösa är Kalmar Vatten. För närvarande genomför Kalmar Vatten förnyelse av va-nätet på flera platser i centrala Kalmar; arbetet bedöms ge upphov till ca 30 000 ton överskottsmassor per år. Fram till idag har noden vid Elverslösa samt Kalmar Vattens egna mindre mellanlager i Smedby nyttjats för hantering av massorna. Det mindre mellanlagret är dock under avveckling eftersom området ska exploateras inom ramen för Sydöstra Flygstaden (mellanlagret ska vara tömt senast mars 2022). Är det inte möjligt att hantera massorna i Elverslösa måste massorna transporteras ut från Kalmar till externa mottagare, eller söka avsättning hos olika lantbrukare eller vid utfyllnad av Kalmar Hamn. Gemensamt för dessa alternativ är att samordning av masshanteringen går förlorad samt att transportavstånden ökar (ca 5,6 mil tur och retur för transport till Nybroschakts anläggning respektive 2,6 mil för transport till Moskogen).

Det är Serviceförvaltningens uppgift att se till att masshanteringen i de kommunala projekten bedrivs effektivt och i enlighet med miljölagstiftningen. Serviceförvaltningen har fått i uppdrag att utveckla återvinningsverksamheten vid Elverslösa för att svara mot det behov som finns inom Kalmar kommun.

Serviceförvaltningen har undersökt möjligheterna att utöka verksamheten i anslutning till befintlig verksamhetsyta. Genom att effektivisera befintliga ytor bedömdes det möjligt att öka kapaciteten samtidigt som ianspråktagande av ytterligare mark kunde begränsas till de slamlaguner belägna i områdets norra del. Jordbruksmark behövde inte tas i anspråk.

Våren 2020 upptäcktes dock att marken inom planerat verksamhetsområdes södra delar var påverkat av PFAS. Föroreningen härrör enligt uppgift från den brandutbildning som Försvarsmakten tidigare bedrivit på platsen (verksamhetsytan är belägen strax öster om Kalmar flygfält). Med anledning härav framfördes önskemål om

att Serviceförvaltningens verksamhet skulle förläggas så att den inte riskerade att påverka PFAS-föreningen, dvs. att verksamheten inte skulle bedrivas i de södra delarna. För att tillmötesgå önskemålen projekterades verksamhetsområdet om genom en justering norrut. Det innebar dock att delar av verksamhetsområdet sträckte sig in på mark som klassificeras som jordbruksmark. I syfte att begränsa påverkan på jordbruksmark togs verksamhetsdelar av planerad verksamhet såsom flisning av träavfall bort och verksamhetsområdet optimerades genom att dagvattnet leds åt nordost istället för åt sydost. Det innebar att planerat verksamhetsområde kunde reduceras från 60 000 m² till 45 000 m². Trots dessa åtgärder var det inte möjligt att helt undvika påverkan på jordbruksmark; ett område omfattande 1 ha kommer att behöva tas i anspråk under den tid återvinningsverksamheten bedrivs på platsen. Jordbruksmarken inom detta område är dock av relativt lågt värde och delar av området har tidigare använts för upplag för balar och redskap, väg och rundsväng. Påverkad del utgör en mindre del i en åker om 10 ha. På den större åkern har det den senaste säsongen inte skett odling av spannmål eller fånggröda.

Serviceförvaltningen har undersökt om verksamheten på tillfredsställande sätt kan ordnas på annan mark. En lokaliseringsutredning har genomförts och redovisats till nämnden och till länsstyrelsen. I utredningen har sex huvudsakliga alternativ utvärderats med hänsyn till kriterierna tillräckligt utrymme, intrång, störningar och emissioner, graden av tillgänglighet, infrastruktur och transportavstånd. På grund av långa transportavstånd uteslöts i första skedet två lokaliseringar belägna utanför Kalmar stad. Fyra alternativ utreddes närmare, varefter förordat alternativ vid Elverslösa bedömdes vara det lämpligaste alternativet.

Med stöd av genomförda utredningar anmäldes anläggningen enligt PBL respektive enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Samma dag som nämnden beviljade bygglov för anläggningen, vilket nu har överklagats, godkände nämnden även inlämnad C-anmälan enligt miljöprövningsförordningen avseende anläggningen. Även det senare beslutet har överklagats av närboende men länsstyrelsens har inte handlagt ärendena gemensamt.

Kommentar om länsstyrelsens handläggning av ärendet

Länsstyrelsens motivering är mycket kortfattad och det går inte att utläsa hur länsstyrelsen resonerat när de nått fram till de slutsatser som anges i beslutet. Det kan ifrågasättas om länsstyrelsens beslutsmotivering uppfyller de krav på tydlighet som följer av 32 § förvaltningslagen (2017:900). Utan motivering är det mycket svårt för Serviceförvaltningen att bemöta länsstyrelsens invändningar och tillvarata sin rätt.

Anläggningen är av väsentligt samhällsintresse

Länsstyrelsen har bedömt att anläggningen inte kan anses tillgodose ett väsentligt samhällsintresse och hänvisat till mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätts dom den 1 februari 2017 i mål nr P 3263-16 (nedan ”2017 års avgörande”). Länsstyrelsens har inte utvecklat resonemanget ytterligare. Det finns viktiga skillnader mellan aktuell verksamhet och 2017 års avgörande. Som beskrivits ovan utgör aktuell anläggning den centrala kommunala noden för hantering av överskottsmassor i Kalmar kommun. Av motiven följer att med väsentliga samhällsintressen avses t.ex. intresset av att kunna skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem.

Anläggningen i Elverslösa är en förutsättning för att exploatering, avhjälpande av översvämningsskador, skador på VA-nätet samt övriga mindre entreprenader inom Kalmar kommun kan utföras på ett effektivt och miljövänligt sätt. Det är kommunala funktioner som är av stor betydelse för kommunens invånare. Det är uppenbart att en anläggning som innebär att detta arbete kan bedrivas på ett mer miljövänligt och mer kostnadseffektivt sätt också fyller ett väsentligt samhällsintresse.

Anläggningen är en förutsättning för att kommunens mark- och exploateringsarbeten kan ske med återvunnet material och till lägre kostnad och med mindre klimatpåverkan. Anläggningen är även en förutsättning för att Kalmar kommun ska nå målet ”Grönare Kalmar” innebärande att avfallsmängderna i kommunen ska minska med 30 % till år 2025.

Med hänsyn härtill är det uppenbart att anläggningen fyller ett väsentligt samhällsintresse – annars hade Kalmar kommun inte drivit anläggningen. Ska länsstyrelsen avfärda kommunens bedömning av vad som är samhällsviktigt inom Kalmar kommun bör det noga motiveras på vilka grunder detta sker. Så har inte skett.

Serviceförvaltningen har utrett om lokaliseringen av anläggningen på ett tillfredsställande sätt kan ordnas på annan mark

Serviceförvaltningen noterar inledningsvis att länsstyrelsen hänvisar till Mark- och miljööverdomstolens dom i den 30 juli 2020 i mål nr M 7163-19. I refererat mål saknades i huvudsak en lokaliseringsutredning varför Mark- och miljööverdomstolen förbjöd verksamheten. Förutsättningarna i aktuellt mål skiljer sig från refererat mål eftersom det har genomförts en lokaliseringsutredning för aktuell anläggning.

Länsstyrelsen anser att det inte är visat att behovet av anläggningen kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Av motiven följer att det måste utredas om en anläggning som tar jordbruksmark i anspråk inte på ett tillfredsställande sätt kan ordnas på annan mark. Med uttrycket ”tillfredsställande” avses att lokaliseringen av exploateringsföretaget ska vara fullt godtagbar från samhällsbyggnadssynpunkt. Självfallet inryms däri att den alternativa lokaliseringen ska vara teknisk och funktionellt lämplig samt ekonomiskt rimlig. Det rör sig således inte om en hypotetisk ”perfekt” lokalisering, utan en från samhällssynpunkt godtagbar lokalisering.

Som beskrivits ovan har Serviceförvaltningen genomfört en lokaliseringsutredning. Utredningen visar att anläggningen inte på ett tillfredsställande sätt kan ordnas på annan mark då det föreligger hinder bl.a. avseende andra skyddsvärda naturvärden. Denna bedömning delas av kommunledningen som släppt fram Serviceförvaltningens ansökan om bygglov samt av nämnden som har beviljat ansökt bygglov. Länsstyrelsen har inte närmare motiverat varför dessa instansers bedömning är felaktig och ska ändras. Bevisbördan åligger visserligen sökanden men den som underkänner en utredning bör motivera av vilka skäl en utredning underkänns. Som angivits

ovan innebär länsstyrelsens begränsade motivering att Serviceförvaltningen får svårt att bevaka sin rätt.

Serviceförvaltningen vidhåller att anläggningen inte på ett tillfredsställande sätt kan ordnas på annan mark samt att detta stöds av genomförd utredning.

J. H. har bestritt överklagandet och anfört i huvudsak följande.

Beslutet är inte förenligt med 3 kap 4 § miljöbalken (1998:808)

Brukningvärd jordbruksmark avser mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (prop 1985/86:3 s. 158). Det aktuella området består av 10 000 kvadratmeter brukningvärd jordbruksmark, vilket kommunen också själva har konstaterat i tjänsteskrivelsen till bygglovsbeslutet. Området är med i Jordbruksverkets blockdatabas år 2021 och ligger i direkt anslutning till ett större sammanhängande område med jordbruksmark. Området odlades senast hösten 2020, och anledningen till att det inte har odlats på den aktuella marken under våren 2021 är på grund av att Kalmar kommun har sagt upp arrendatorn. Att påstå att ”jordbruksmarken är av relativt lågt värde” är ett påstående som inte är underbyggt.

Att anläggningen skulle vara av väsentligt samhällsintresse med motiveringen ”att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem” är långsökt då själva anläggningen i sig inte skapar detta. Att anläggningen skulle vara en ”central nod” är inget som har nämnts i kommunens tidigare handlingar, men ett sådant påstående har oavsett ingen bäring på att anläggningen skulle kunna anses vara ett väsentligt samhällsintresse. En anläggning för upplag kan inte anses vara ett sådant väsentligt samhällsintresse som avses i 3 kap 4 § miljöbalken (se P 3263–16).

Det är inte tillräckligt utrett och motiverat att just denna plats är den bäst lämpade lokaliseringen. En avfallsanläggning på denna plats har inte stöd i gällande översiktsplan. Behovet bör kunna tillgodoses på en annan mer lämplig plats.

Översiktsplanen nämns inte överhuvudtaget i dokumentet PM - Underlag för val av lokalisering, vilket är besynnerligt då översiktsplanen ska vara vägledande i en lokaliseringsprövning.

I översiktsplanen s.59 står ”Att exploatera på jordbruksmark ska ha ett starkt motiv och föregås av prövning av andra alternativa platser”. Flera av de områden som studerats i PM - Underlag för val av lokalisering, består av jordbruksmark. Det har inte gjorts någon jämförelse av konsekvenserna för jordbruket för de olika alternativen till lokalisering, dvs. om något område får en mindre påverkan på jordbruket, till exempel med avseende på splittring av jordbruksmark.

Beslutet är inte förenligt med Kalmar kommuns översiktsplan

Översiktsplanens syfte är att ge vägledning och stöd i beslut om användningen av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är kommunens avsiktsförklaring av den fysiska miljön. Gällande översiktsplan ger inte stöd för åtgärden. Beslutet innebär således att mer jordbruksmark tas i anspråk än vad som angetts i översiktsplanen.

Kalmar kommun har ett pågående arbete med en ny översiktsplan, som var på samråd maj-juli 2021. I samrådsförslaget pekas den aktuella jordbruksmarken norr om befintlig anläggning ut som jordbruksmark där åtgärder som försvårar eller förhindrar jordbruksverksamhet ska undvikas.

Det stämmer att översiktsplanen inte är juridiskt bindande, däremot bör det påpekas att syftet med översiktsplanen är att ange riktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Översiktsplanen ska fungera som vägledning och stöd i beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och är ett betydelsefullt underlag för domstolarnas prövningar. Gällande översiktsplan ger inte stöd för åtgärden.

Kommunen skriver ”Att området är markerat som jordbruksmark i förslag till ny översiktsplan innebär endast att området idag utgör jordbruksmark. För det fall

Samhällsbyggnadsnämndens beslut om bygglov vinner laga kraft kommer kartorna i översiktsplanen att uppdateras.” Översiktsplanen har en central roll när det gäller att skapa en sammanvägd bedömning för en långsiktig hållbar utveckling. Det handlar om att ha god kunskap om förutsättningar och konsekvenser för att främja en önskvärd utveckling och god helhet. Det är därför viktigt att inte se till enskilda byggprojekt var för sig. Att ”uppdatera kartor i översiktsplanen om beslut vinner laga kraft” är därför inte ett rimligt tillvägagångssätt.

Beslutet är inte förenligt med 2 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900)

Det allmänna intresset av att långsiktigt bevara jordbruksmark väger tyngre än intresset av exploatering av kommunen i form av ett upplag på den aktuella platsen.

I anmälan står att ”kommunen även undersöker möjligheten att i framtiden utöka verksamheten för att på sikt kunna hantera ytterligare avfallsmängder samt farligt avfall på anläggningen”. Det bör påpekas att Kalmar kommun sagt upp privata anläggningsföretag från ett markområde som kommunen istället vill nyttja som industrimark. Detta markområde motsvarar ungefär den storlek (9 ha) som kommunen redovisade i sin tillståndsansökan. Kommunen har ännu inte anvisat anläggningsföretagen en ny lokalisering, varför ett behov av en större avfallsanläggning kan vara motiverat ur kommunens perspektiv.

I det aktuella bygglovet planeras en dagvattendamm. Dagvattnet ska ledas från dammen till Hagbygärdediket, en sträcka på ca 1 km. Vattnet kommer behöva pumpas i en kulvert då höjdskillnaden är stor. Denna lösning på dagvattenhantering är uppskattningsvis kostsam, vilket på sikt skulle kunna motivera en utökning av avfallsanläggningen.

Han är medveten om att det aktuella målet (P 3863-21) endast omfattar ett bygglovsbeslut för en mindre yta än den som redovisades i tillståndsansökan, men han vill ändå påtala den risk han ser i kumulativa effekter på livsmedelsförsörjningen. Ett beslut om bygglov skulle kunna bidra till möjligheter att ta ytterligare jordbruksmark i anspråk. Beslutet är ej förenligt med 3 kap 4 § miljöbalken.

A. S. och B. S. har bestritt överklagandet och anfört i huvudsak följande.

Lokalisering

Den aktuella lokaliseringen är olämplig. Den vackra naturen och landskapsbilden skulle förstöras. Naturområdet med fornlämningar från medeltiden ska man vara aktsam om och bevara, inte förstöra med en avfallsanläggning, tung lastbilstrafik, avgaser, miljöfarligt avfall samt buller från anläggningen dygnet runt. Det finns lämpligare lokaliseringar för den aktuella avfallsanläggningen, t.ex. Moskogen.

Trafiken

Den tunga trafiken kommer säkerligen att öka oavsett vilken väg som blir tillåten att köra in. Z är smal, slingrig och naturskön. Cyklister, joggare, vand-rare (ibland med barnvagnar) små barn, även ryttare från stallet i byn är ett fint in-slag, men inte tunga lastbilar och ökad trafik. Det är smalt att mötas och omöjligt och farligt om två lastbilar skulle mötas.

Miljöpåverkan

De har egen brunn och känner oro över hur deras dricksvatten kan påverkas med denna anläggning i närheten. De håller inte med om påståendet att buller inte skulle ha någon betydelse då det redan förekommer från flyget, tvärtom kommer bullret öka markant dygnet runt eftersom stenkrossar och flisanläggningar inte är speciellt tysta. Det är inte heller bra att förstöra landskapsbilden oavsett om man bygger en vall eller inte. Det skulle vara svårt att gömma anläggningen hur mycket man än försöker utan att förstöra den vackra vyn med gyllengula rapsåkrar eller säd om våren. På sikt kommer anläggningens yta säkerligen inte räcka till utan utökas, vilket kommer påverka miljön, naturen, landskapsbilden, boende i närheten, motionärer, ryttare, cyklister, barn och naturintresserade på ett negativt sätt. Det är inte bra att använda jordbruksmark till denna avfallsanordning.

P. G. och V. K. har bestritt överklagandet och anfört i huvud-sak följande.

Om man läser alla handlingar i ärendet får man ganska snabbt uppfattningen att Kalmar står och faller med upplaget som vill utökas. Så är givetvis inte fallet. Det finns ett upplag på plats som är dimensionerat i en tid som inte krävde lika mycket som nu.

Kommunens påstående att återvinningsverksamheten innefattar mottagande och bearbetning av icke-farligt avfall är mycket märkligt eftersom upplaget bl.a. används för uppbruten asfalt. Gammal asfalt kan innehålla tjära med höga PAH-halter (polycykliska aromatiska kolväten) vilket kan vara mycket farligt samt cancerframkallande. Asfalt som använts tidigare kan även innehålla oljespill eller andra farliga ämnen från t.ex. läckage. De ifrågasätter om Kalmar kommun går i god för att inget farligt avfall hamnar i grundvattnet och kontaminerar det. De flesta i området har egen brunn och ett sådant scenario vore högst olyckligt. Om det inte är någon fara så efterfrågar de en skriftlig garanti. Även NCC har upplag för asfalt på platsen vilket är märkligt. De har mycket svårt att se att varje lass som tippas av lastbilarna dagligen kontrolleras och att det tas prover på dessa, eftersom Kalmar kommun inte har bifogat en enda rapport om att det inte är miljö- eller hälsofarligt i sina handlingar.

Av överklagandet framgår vidare följande. ”Lagring och sortering av massor på arbetsplatsen är sällan möjligt med hänsyn till platsbrist, närhet till närboende eller andra närliggande verksamheter som skolor och affärer” De ifrågasätter om de inte räknas som närboende, särskilt med tanke på att det är deras vatten som riskerar att förorenas.

Den enda anledningen till att upplaget inte flyttas till Moskogen, där infrastruktur, yta etc. är mycket bättre, är körsträckan, pengar samt miljö skriver Kalmar kommun. 2,5 mil är ingen större sträcka, titta på större städer. Det är korrekt att det blir mer transporter, men i en tid där det ska bli fossilfritt samt elfordon och även vätgasfordon är på stark frammarsch så handlar det i slutändan om ekonomi. Behovet av upplag kommer inte att minska. Om detta bygglov godkänns så kan det komma

att ansökas om att få utöka upplaget ännu mer. Det är bekvämt om det får ligga kvar där det är placerat nu helt enkelt.

Det viktigaste argumentet mot bygglovets är emellertid ianspråktagandet av jordbruksmark. 10 000 m² jordbruksmark kommer tas i anspråk om bygglovets beviljas. I en tid av extremväder, torka och hetta känns det än mer relevant att kunna försörja sig inom landet eftersom leveranser och priser har gått upp på jordbruksrelaterade varor. Det pratas om hållbart samhälle och på andra ställen tar man vara på jordbruksmark.

I överklagandet betonas att det inte har skett odling av spannmål eller fånggröda på den större åkern under senaste säsongen. Vissa år låter man dock odlingsmarken vila, det kallas träda. Argumentet faller därför platt. Bara för att man inte brukar marken under ett år, så betyder det inte att man har kasserat den.

Tillgången av jordbruksmark minskar samtidigt som behovet ökar i världen. Det känns som en ohållbar ekvation. De ifrågasätter om man då ska förbruka den mark man har för att spara några mils transport.

De tunga transporter som redan förekommer, kommer att öka. Infarten till upplaget ligger i direkt anslutning till en normal väg. Här är det brett för lastbilar och bilar att mötas. Men fortsatt är Z mycket smal och krokig, fyra meter bred på vissa ställen. Åker man åt detta håll kan man ta en genväg till samhällena Lindsdal och Smedby. Det sägs att transporter inte ske längs den vägen, men det går dagligen upp emot tio lastbilar på denna väg. Det finns ingen cykel- eller gång-väg. De påtalar säkerhetsriskerna som trafiken ger upphov till. Det bor många barn i närområdet.

Även argumentet beträffande buller från flygplatsen faller också ganska omgående. Det startar max fyra plan per dag och det korta bullret går inte jämföra med ett monotont buller mellan kl. 07–16.

Det vore mycket beklagligt att bevilja bygglovets eftersom det finns andra mycket bättre alternativ där Moskogen ligger i topp. Elverslösaområdet är ett fint naturområde som är värt att bevara. I stället för att ta den enkla lösningen kan man faktiskt tänka utanför boxen och inte bara bekvämt.

P. G. har även anfört följande. Gällande transporter, som enligt Kalmar kommun inte ska ske norrut på Z, hävdas att chaufförer kan by-tas ut om de inte följer reglerna. Som tidigare sagt är det intet nytt att transporter ska ske norrut. Men det sker dagligen så frågan är varför det inte efterlevs just nu. Efter 1975 används inte tjära i asfalten längre. Men man måste veta exakt årtal när vägen anlades/reparerades för att vara säker. Helst ska prover tas först med märk-färg och UV-lampa. Vid påvisad förorening ska man ta vidare prover. Han har fort-farande inte sett ett enda dokument från kommunen där de påvisar provresultat. Dessutom kan asfalt som inte klassas som tjärasfalt innehålla miljö- och hälsoskadliga ämnen. Det kan finnas oljespill, kemikalier etc. i asfalten som regnvatten kan lösa upp och föra med sig till grundvattnet vilket omöjligt går att veta utifrån Kalmar kommuns håll. Han hänvisar bl.a. till PDF från Härryda kommun samt PDF från SGI. Kalmar kommun hävdar till och med att inget farligt avfall kommer att hanteras på upplaget. Han vill ha det skriftligt från kommunen att det inte är skadligt för miljö och hälsa.

Det blir svårt att återställa en mark som är urlakad så det kommer dröja länge innan marken går att bruka igen. Extremväder, pandemier, höjda drivmedelskostnader etc. gör att vi vill ha ett samhälle där vi klarar av att försörja oss själva inom landet och slippa importera grödor. Sverige gillar att vara i framkant och gå i bränschen för miljön. Att då börja förbruka jordbruksmark för att lagra avfall där känns väldigt konstigt.

Han hänvisar vidare till departementsskrivelsen De Svenska Miljömålen samt en rapport från Länsstyrelsen i Jämtlands län ” Jordbruksmarken - en naturresurs att förvalta” från juni 2014.

S. L. har bestritt överklagandet och anfört i huvudsak följande.

Nämndens beslut strider mot 3 kap. 4 § miljöbalken och plan- och bygglagen. Denna inställning delades av länsstyrelsen som på goda grunder upphävde nämndens beslut. Han hänvisar till det han har anfört hos länsstyrelsen. I direkt anslutning till det nuvarande upplaget finns lämplig mark. Det står därmed direkt i strid med miljöbalkens villkor att tillåta att upplaget delvis lokaliseras på bördig jordbruksmark. Han ställer sig mycket frågande till att kommunen har anlitat en advokatbyrå för att överklaga länsstyrelsens beslut.

Han har i sin inlaga till länsstyrelsen redogjort för hur han anser att det planerade upplaget bör utformas. Han framgäller att det planerade upplagets placering i förhållande till Kalmar stad är helt optimalt sett ur bl.a. transportavstånd, bullerstörningar m.m., men jordbruksmark behöver inte tas i anspråk om man istället använder sig av den mark som ligger öst, väst och söder om den yta som Serviceförvaltningen redan använder som upplag. Värdefull jordbruksmark behöver därmed inte tas ur produktion. Han delar Serviceförvaltningens uppfattning att upplaget är en viktig central nod, förutom att upplagets placering bör ändras på ett sätt som inte på något vis gör upplaget mindre effektivt eller mindre miljövänligt.

Vi måste visa respekt inför kommande generationers behov av att kunna försörja sig med mat som producerats under kontrollerade former i vårt land. Det kräver att produktiv jordbruksmark inte ödeläggs när alternativ mark finns att tillgå, vilket det utan någon som helst tvekan finns i detta specifika fall – dessutom till lägre kostnad.

I överklagandet anges att det den senaste säsongen inte skett odling av spannmål eller fänggröda på det stora fältet som den nu aktuella ytan tillhör. S. L. har sedan år 1975 arrenderat det berörda fältet då det ingår i ett större jordbruksarrende, och han har en femårig s.k. växtföljd som innebär att han odlar olika grödor olika år enligt ett bestämt system. Systemet innebär att han har s.k. träda på varje fält vart femte år. Just detta fält stod i tur att trädas under år 2021. Under trädesåret

djupbearbetas fältet ett flertal gånger varpå han utför en mer noggrann stenröjning, befintliga täckdiken spolats och nya täckdiken anläggs där det behövs samt slutligen så stallgödslas och kalkas trädesfältet som sedan plöjs varpå det besås med höstraps runt den 20 augusti.

Av överklagandet framgår vidare att jordbruksmarken inom detta område är av relativt dåligt värde. Han ifrågasätter vad Serviceförvaltningens ombud har för grund till detta påstående, eftersom markkarteringen som han har låtit bekosta visar på höga näringsvärden. Han får oftast mycket höga skördar på det aktuella fältet som har en mullrik, fukthållande och lättbrukad jordmån. Som stöd härför hänvisar han till markkartering utförd av Hushållningssällskapet Kalmar av vilka det framgår att det rör sig om bördig jordbruksmark.

Gällande transporter har Serviceförvaltningens egna samt ett antal av Serviceförvaltningen externt inhyrda lastbilar nu under november månad år 2021 transporterat stora mängder fyllnadsmassor från Kalmar och då utnyttjat hela Z som en genväg för att komma till en deponiplats som skulle ha gått alldeles utmärkt att nå genom att köra en alternativ väg men det skulle blivit något längre transport-sträcka. Dessutom så utfördes dessa tunga transporter när den gamla och känsliga Elverslösavägens bärrighet var som sämst efter alla höstregn. Detta tyder på att Serviceförvaltningen i verkligheten inte har några betänkligheter mot att använda Z som genväg. I Serviceförvaltningens "Anmälan om hantering av av-fall osv daterad 2020-05-19 " nämns inte på något ställe att denna avfallsanläggning bara skulle användas en begränsad tid. Det känns som om Serviceförvaltningen med sitt argument om avveckling försöker "komma runt" 3 kap. 4 § i Miljöbalken. I anmälan skriver Serviceförvaltningen även följande. Det kan för ordningen informeras om att kommunen även undersöker möjligheterna att i framtiden utöka verksamheten för att på sikt kunna hantera ytterligare avfallsmängder samt farligt avfall på anläggningen. Denna mening klargör med all önskvärd tydlighet att kommunen/Serviceförvaltningen inte har för avsikt att avveckla återvinningsverksamheten inom en. Dessutom kan man ifrågasätta möjligheten att återställa jordbruksmarken då den

ytan enligt ansöka måste terrasseras och fyllas upp med ca fyra meter fyllnadsmassor för att komma i nivå med den övriga avfallsanläggningens ytor och sedan hårdgöras med grus, asfalt eller betong för att vara körbara med tunga fordon och lastmaskiner året om. Markkarteringen som han låtit bekosta visar på höga näringsvärden och han får oftast mycket höga skördar på detta fält som har en mullrik, fukthållande och lättbrukad jordmån.

Han ställer sig frågande till om Serviceförvaltningen verkligen behöver de ca 40 000 kvm som de uppges i ansökan. Med de siffror som Serviceförvaltningen uppgett så framkommer det att det som mest kommer att mellanlagras ca 30 000 ton i sju olika fraktioner som har en genomsnittlig volymvikt (kg/m^3) på ca 1400 kg/m^3 . Meningen är inte att avfallslagret ska bli helt fyllt utan återvinningsverksamheten ska pågå kontinuerligt och det borde innebära att ca halva den tillåtna mängden kommer att finnas lagrad. Enligt använda volymviktstabeller och erfarenhetsmässigt så kan man räkna med att de olika fraktionerna kan mellanlagras i högar som är minst 2,00 meter höga dvs minst 2800 ton/m^2 . Detta innebär att en yta på maximalt ($30\,000 \text{ ton} : 2\,800 \text{ ton/m}^2 =$) $10\,710 \text{ m}^2$ kan behövas till mellanlagringen/återvinningen men troligen bara ca $7\,500 \text{ m}^2$. Av de $40\,000 \text{ m}^2$ som Serviceförvaltningen i uppger sig behöva så återstår när avfallslagret är helt fyllt enligt de volymer som uppges i anmälan $29\,290 \text{ m}^2$ till vägar, vändplaner, diken m.m. vilket torde vara minst $15\,000 \text{ m}^2$ för mycket. Denna uträkning visar att om inga övriga ändringar görs så behöver ingen jordbruksmark tas i anspråk.

Serviceförvaltningen har beretts tillfälle att yttra sig över J. Hs. , A. Ss. , B. Ss. , P. Gs. , V. K. och S. Ls. yttrande och har härvid anfört i huvudsak följande.

Avseende verksamhetens lokalisering, inklusive frågan om alternativ- och lokaliseringsutredning, hänvisar bolaget i sin helhet till vad som anförts i bolagets överklagande. Med anledning av inkomna yttranden finns det dock skäl att göra följande förtydliganden.

Att genomföra tunga transporter norrut på Z är inte lämpligt, eftersom vägen är smal och krokig. Som angetts tidigare i ärendet kommer därför endast den södra infarten till området att nyttjas. Det innebär att transporterna styrs söderut. Utöver denna åtgärd kommer Serviceförvaltningen att uppmana chaufförerna att inte använda den allmänna vägen norrut. Den absoluta majoriteten av transporterna sker emellertid med Serviceförvaltningens egna lastbilar. Resterande transporter sker enligt transporttjänsteavtal med extern åkericentral. Av avtalet med den senare har Serviceförvaltningen rätt att byta ut chaufförer som inte följer de ordningsregler som beställaren fastställt. Serviceförvaltningen kommer inom ramen för sin rådighet att tillse att transporter inte sker norrut på Z. Ytterst kan det innebära att säga upp avtal med transportörer. Ovan gäller redan vid befintlig verksamhet och Serviceförvaltnings arbets sätt i denna fråga har visat sig fungera väl.

Asfalt innehållande tjära, s.k. tjärasfalt, kommer inte att tas emot på anläggningen. Det gäller oavsett om asfalten klassificeras som icke farligt avfall eller ej. Det framgår av Serviceförvaltningens anmälan.

Planerad markanvändning strider inte mot gällande översiktsplan (det ska härvid åter framhållas att en översiktsplan inte är bindande). Området är markerat som regionalt intresseområde för kommunikation och riksintresse för flyg (höjdbegränsning). Verksamheten kommer inte inverka negativt på flyget. Att området är markerat som jordbruksmark i förslag till ny översiktsplan innebär endast att området idag utgör jordbruksmark. För det fall nämndens beslut om bygglov vinner laga kraft kommer kartorna i översiktsplanen att uppdateras. Kalmar kommuns inställning till frågan om markanvändningen i området är tydlig i och med att de har meddelat bygglov.

Serviceförvaltningen kommer att återställa jordbruksmarken när återvinningsverksamheten avvecklas. Som angetts i anmälan kommer verksamheten bedrivas på sätt att en förorening av marken inte ska uppkomma.

Det har vidare framförts förslag om alternativ utformning av ytan. Vid syn kommer befintlig verksamhet att kunna förevisas, planerad utökning, vilka områden som är PFAS-förorenade till följd av Försvarmaktens tidigare verksamhet samt varför det är nödvändigt att delvis ta i anspråk jordbruksmark vid den anmälda utökade verksamheten.

Serviceförvaltningen har åtagit sig att återställa jordbruksmarken när återvinningsverksamheten avvecklas. Det har ifrågasatts om det är möjligt att återställa jordbruksmarken, varför förvaltningen önskar förtydliga följande. Ett iordningsställande av planerad verksamhetsyta är relativt okomplicerad och innebär i huvudsak viss avbaning, justering av ytor, vid behov utfyllnad med bergkross samt anläggande av körbara ytor. Inga ledningar eller andra underjordsanläggningar kommer att anläggas, varför ytan relativt enkelt kan återställas. Återställning sker genom avbaning och bortforsling av bergkross och körbara ytor, eventuell justering av höjder, varefter jordmassor tillförs för att återskapa översta jordlagret. Beroende på vad som ska odlas kan därefter kalk eller näringsämnen behöva tillföras. Tillförsel av kalk och näringsämnen sker regelbundet även för jordbruksmark som inte återställts. Det kan informeras att aktuell åkermark tidigare har fyllts ut, senast under 2000-talet.

Som anförts tidigare i ärendet har de södra delarna av området förorenats till följd av Försvarets tidigare brandövningsplats. Ett flertal undersökningar har skett i syfte att avgränsa det förorenade området. Serviceförvaltningen betraktar det som otvivelaktigt att området är förorenat, varför förvaltningen inte tynger målet med de fullständiga markundersökningar. För det fall Mark- och miljödomstolen önskar ta del av undersökningar kan underlag lämnas. Serviceförvaltningen hänvisar till redovisad sammanställning av genomförda provtagningar i området, vilken bifogas genom flygbild med redovisade provtagningspunkter samt bifogat material (mailväxling) avseende frågeställningen om vilka möjligheter som finns att utöka öster om Kalmar flygplats.

Sammanfattningsvis framhåller Serviceförvaltningen följande. Med hänvisning till inlämnade utredningar och handlingar i målet, anser Serviceförvaltningen att det är visat:

- att planerad verksamhet är av väsentligt samhällsintresse,
- att det inte är lämpligt att bedriva verksamheten på en annan plats än Elverslösa, så att annan mark tas i anspråk. Det har visats genom den lokaliseringsutredning som förvaltningen inlämnat i målet,
- att det inom Elverslösa förekommer en föroreningsskada i områdets södra delar som gör en etablering där olämplig samt att det inte är möjligt att anlägga verksamhetsytan västerut mot flygplatsen,
- att delar av verksamheten därför är nödgad att lokaliseras på jordbruksmark. Den planerade verksamhetsytan har så långt det är möjligt reducerats för att minimera ytan jordbruksmark som tas i anspråk. Ytterligare reduktion är inte möjlig med hänsyn till behovet att bedriva verksamheten på ett säkert sätt,
- att jordbruksmarken kommer att återställas efter att den anmälda verksamheten har upphört. Serviceförvaltningen har visat att jordbruksmarken tidigare fyllts ut. Att ianspråktagandet är tillfälligt bör beaktas vid den intresseavvägning som ska ske vid tillämpning av 3 kap. 4 § miljöbalken.
- att det i övrigt, inklusive påverkan från transporter, är möjligt att bedriva den planerade verksamheten med acceptabel omgivningspåverkan. Den dagvattenutredningen som utförs har inkluderat inmätning av höjder. Utredningen visar att det är möjligt att leda dagvatten via kulvert utan att pumpa vattnet.

Med hänvisning till ovanstående menar Serviceförvaltningen att det föreligger skäl att ändra länsstyrelsens beslut i enlighet med förvaltningens yrkande i överklagandet.

DOMSKÄL

Av 9 kap. 31 § PBL framgår att bygglov ska ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. inte strider mot områdesbestämmelser,
2. inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3 §, och

3. uppfyller de krav som följer av 2 kap. och 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9–11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser.

För den aktuella fastigheten, som ligger utanför detaljplan, finns det inte några områdesbestämmelser. Frågan blir då om den aktuella åtgärden förutsätter planläggning. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning gör den inte det.

En ytterligare förutsättning för att bygglov ska kunna ges för åtgärden är att ett lämnat bygglov uppfyller de krav som följer av 2 kap. och 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 7, 9–11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ PBL. Härvid gör mark- och miljödomstolen följande bedömning. Prövningen i ärenden om lov enligt denna lag ska, enligt 2 kap. 2 § PBL, syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken ska tillämpas. Mark- och miljödomstolen bedömer inledningsvis att åtgärden inte kan anses påtagligt skada natur- och kulturvärden på den aktuella platsen samt att upplaget, enligt domstolens bedömning, kan anordnas på den aktuella platsen på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden och att platsen som sådan i och för sig inte i övrigt är olämplig för den tilltänkta verksamheten.

Emellertid framgår av 3 kap. 4 § miljöbalken att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar *endast* om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Med brukningsvärd jordbruksmark avses, enligt förarbetena mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (se prop. 1985/86:3, s. 158). Mark- och miljödomstolen har därför initialt att avgöra *dels* om den aktuella jordbruksmarken

som genom det aktuella bygglovet skulle exploateras och tas i bruk till annan användning än jordbruk är sådan brukningsvärd jordbruksmark som endast får tas i anspråk för annat ändamål om det föreligger ett väsentligt samhällsintresse, *dels* om den tilltänkta åtgärden i så fall utgör ett sådant väsentligt samhällsintresse som innebär att lov kan lämnas trots att marken tas i anspråk för annat än jordbruk.

Utgör området brukningsvärd jordbruksmark?

Vid mark- och miljödomstolens syn på platsen kunders det konstateras att en större del av det aktuella exploateringsområdet omfattade mark som idag utgör jordbruksmark. Med beaktande av att den vid tillfället för synen var bevuxen med odlad gröda tillsammans med de uppgifter som lämnats i målet avseende resultat från markkartering får det anses stå klart att den aktuella marken måste anses vara brukningsvärd. Den får därmed endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Utgör Serviceförvaltningens upplag ett väsentligt samhällsintresse och ska bygglov därför ges?

Som exempel på vilken typ av verksamheter som kan utgöra väsentliga samhällsintressen har i förarbetena nämnts att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet, att kunna lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra, att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem och att säkerställa viktiga rekreativintressen (prop. 1985/86:3 s. 53). Enligt domstolens mening har det inte framkommit att upplaget som det i målet aktuella bygglovet rör utgör ett sådant väsentligt samhällsintresse. Det saknas därmed förutsättningar att bevilja bygglov. Det finns därmed redan av denna anledning skäl att avslå bygglovsansökan. Vad klaganden anfört i målet föranleder inte domstolen att göra något annat ställningstagande. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 24 mars 2022.

Lena Stjernqvist

Mårten Dunér

I domstolens avgörande har deltagit stf. chefsrådmannen Lena Stjernqvist, ordförande, och tekniska rådet Mårten Dunér.